

REHEFA TSY MISY NY DOKOTERA

~ Fanontana nohavaozina~

Nosoratan'

David Werner

miaraka tamin'

Carol Thuman sy Jane Maxwell

mandika:

Zoely Razafindriantsoa

**Doctors for
Madagascar**

in cooperation with:
The British Embassy of Madagascar

**Navoakan'ny :
Doctors for Madagascar
II T 43 (2 e Etage)
Besarety Antananarivo**

**Ny dika voalohany tamin'ny teny anglisin'ity boky ity
Navoakan'ny:**

**HesperianHealthGuides
1919AddisonSt.,#304
Berkeley, California94704 •USA
hesperian@hesperian.org
www.hesperian.org**

**Ny dika voalohany tamin'ny teny anglisin'ity boky ity dia novokarina
ny taona 1977, izay dikan-teny nohavaozina niainga avy amin'ny dika
spaniola, Donde no hay doctor.**

**Ho an'ny fampiasàna na fanaparitahana sasantsasany dia
mangataka anao izahay mba hangataka mialoha ny fanomezan-
dalana avy amin'ny, Doctors for Madagascar.**

**Manoràta amin'ny info@doctorsformadagascar.com
www.doctorsformadagascar.com**

**ITY FANONTANA NOHAVAOZINA ITY DIA AFAKA HATSARAINA
MIARAKA AMIN'NY FANAMPIANAO.**

Raha toa ianao ka mpiasan'ny fahasalamana eo anivon'ny fiaraha-
monina, dokotera,
reny, na olona manana hevitra na soso-kevitra hanovana ity boky ity mba
ahatonga azy hifanandrify amin'ny zavatra ilain'ny fiaraha-moninareo,
iangaviana ianao mba hanoratra any amin'ny Doctors for Madagascar
amin'io adiresy eo ambony io. Misaotra amin'ny fandraisanao anjara.

Nohon'ny asa sy fandavan-tenan'ny vondrona sy olona maro eran-tany, Rehefa Tsy Misy Ny Dokotera dia voadika tamin'ny teny mihoatra ny 80. Ireto manaraka ireto dia isan'ireo dikan-teny nanaovana azy sy ireo adiresy mety ahazoanao azy ireo.

**Ireo fanontana
ESPANIOLA sy ANGLISY dia
afaka hita ao amin'ny:
HesperianHealthGuides**

1919 Addison St., #304 • Berkeley, California 94704 • USA
www.hesperian.org • bookorders@hesperian.org
tel: (1-510) 845-4507 • fax: (1-510) 845-0539

ARABO:

ArabResourceCollective
LionSt.
DkikBldg., 4th floor
Beirut, LEBANON
www.mawared.org

PORTOGAY:

TeachingAidsatLowCost(TALC)
P.O.Box 49
St. Albans, Herts. AL15TX
UNITED KINGDOM
www.talcuk.org

BENGALI:

Gonoshasthaya Kendra (GK)
P.O. Nayarhat Via Dhamrai
House #14/E, Road #6,
Dhanmondi, Dhaka 1205
BANGLADESH
www.gkdb.org

SWAHILI:

Vinay Choudary, SpiceNet Tanzania
PO Box 14508
16th Floor, PPFTowers
Ohio Street, Dares Salaam
TANZANIA
vinay@spicenet.co.tz

HAITIAN KREYÒL:

4TheWorldResourceDistributors
1951 E. Florida
Springfield, MO 65803
UNITED STATES
www.4WRD.org

TAMIL:

Adaiyaalam Publishing Group
1205/1 Karupur Salai
Thiruchirappali District
Puthanatham, Tamil Nadu, 621310, INDIA

KHMER:

OUMBunnary Distribution
Siem Reap
CAMBODIA
http://wtind-khmer.blogspot.com

URDU:

Pakistan Forum on Women's Health
PMA House, Aga Khan III Road
Garden West, Karachi 74400
PAKISTAN

Manorata any amin'ny Hesperiana jereo ny tranokalanany raha mila fanontana hafa ianao: amin'ny teny Albanianina, Amharic, Arabo, Aymara, Azeri, Bengali, Birmanina, Cebuano, Chichewa, Sinoa, Kreola, Dari, Farsi, Filipianina, Frantsay, Fulfulde, Alemana, Hindi, Iban, Ibatan, Ilocano, Ilongo, Indonesianina, Italianina, Japoney, Jinghpaw, Kannada, Karakalpak, Kazakh, Khmer, Kirundi, Koreanina, Kwangali, Kyrgyz, Lao, Malayalam, Marathi, Miskito, Mongolian, Nepali, Oriya, Oshivambo, Pashto, Pidgin, Portugay, Quechua, Rosianina, Sepedi, Serbiana, Shan, Shuar, Sindhi, Sinhala, Somaliana, Swahili, Tamil, Telegu, Tetum, Thai, Tibetan, Tigrinya, Tswana, Torka, Turkman, Tzotzil, Urdu, Uzbek, Vietnamianina, ary Wolof, ary koa fanontana amin'ny teny anglisy izay ampiasaina amin'ny firenena. Izahay dia mitady fomba ahatongavan'ity boky ity any amin'ireo izay tena mila mampiasa azy. Raha toa ka afaka manampy na manana soso-kevitra ianao dia iangaviana ianao mba hifandray amin'ny Hesperian.

FISAORANA

Ity fanamboarana ny boky **Rehefa Tsy Misy Dokotera** ity dia ezaka fiaraha-miasa. Isaoranay ireo olona maro maneran-tany mampiasa ity boky ity, izay nanoratra ho anay, nanao fanehoan-kevitra sy nanome soso-kevitra an-taonany maro izao— nitari-dalana anay tamin'ny fanavaozana ity fampahalalana ity ireny.

David Wernero namorona ny boky voalohany tamin'ny dika Espaniola sy Anglisy. Ny fijeriny, ny fiahiany ary ny fanoloran-tenany dia hita isaky ny pejy. Carol Thuman sy Jane Maxwell no nifampizara asa tamin'ny ankabeazan'ny fikarohana, fanoratana ary ny fanomanana ny dika nohavaozina. Ankasitranay betsaka izy ireo tamin'ny asa tsara sy voakaly izay nataony.

Isaorana ihany koa ireo mpikaroka rehetra nandray anjara tamin'ity dika nohavaozina ity: Suellen Miller, Susan Klein, Ronnie Lovich, Mary Ellen Guroy, Shelley Kahane, Paula Elster, ary George Kent. Ho an'ny fampahalalana ao amin'ny dika Afrikanina dia isaoranay Andrew Pearsons ireo mpamorona hafa tao amin'ny Macmillan Publishers.

Dokotera sy manam-pahaizana manokana mikasika ny fahasalamana maro maneran-tany no nandray anjara lehibe tamin'ny fanavaozana ny ampahany tamin'ity boky ity. Tsy vitanay ny mitanisa azy rehetra ireo fa ny fanampian'ireto olona manaraka ireo dia niavaka tokoa: David Sanders, Richard Laing, Bill Bower, Greg Troll, Deborah Bickel, Tom Frieden, Jane Zucker, David Morley, Frank Catchpool, Lonny Shavelson, Rudolph Bock, Joseph Cook, Sadja Greenwood, Victoria Sheffield, Sherry Hilaski, Pam Zinkin, Fernando Viteri, Jordan Tapero, Robert Gelber, Ted Greiner, Stephen Gloyd, Barbara Mintzes, Rainer Arnhold, Michael Tan, Brian Linde, Davida Coady, ary Alejandro de Avila. Ny torohevitra sy fanampiana kinga dia kinga nomen'izy ireo dia manan-danja tokoa.

Isaoranay eram-po eran-tsaina ireo mpikambana mahafatra-po ao amin'ny Hesperian tamin'ny fanampian'izy ireo tamin'ny fanomanana ny raki-tsoratra: Kyle Craven teo amin'ny tao-sary fandrafetana ny sary tamin'ny solosaina, Stephen Babb sy Cynthia Roat teo amin'ny fanaovana ny sary tamin'ny solosaina, ary Lisade Avila teo amin'ny fanampiana tamin'ny famoahana. Isaoranay lehibe ihany koa ireo olona hafa izay nanampy tamin'ny fanomanana ity boky ity: Kathy Alberts, Mary Klein, Evan Winslow-Smith, Jane Bavelas, Kim Gannon, Heidi Park, Laura Gibney, Nancy Ogaz, Martín Bustos, Karen Woodbury, ary Trude Bock. Atolotray ny fisaorana manokana ho an'i Keith sy Luella McFarland satria teo hatrany izy ireo tamin'ny fotoana tena nilanay azy indrindra.

Tamin'ny fanampiana ny fanavaozana ity boky ity dia isaoranay I Manisha Aryal, Elizabeth Babu, Kristen Cashmore, Marcos Burgos, Lynne Coen, Gopal Dabade, Dan Eisenberg, Pam Fadem, George Feldman, Iñaki Fernández de Retana, Shu Ping Guan, Sunil Kaul, Lisa Keller, Erika Leemann, Malcolm Lowe, Malini Mahendra, Jane Maxwell, Susan McCallister, Gail McSweeney, Elena Metcalf, Carrie Milnes, Syema Muzaffar, Leana Rosetti, Lora Santiago, David Scollard, C. Sienkiewicz, Maia Small, Peter Small, Melissa Smith, Linda Spangler, Fred Strauss, Michael Terry, Leah Uberseder, Kathleen Vickery, Lily Walkover, Sarah Wallis, ary Curt Wands. Dorothy Tegeleerno nandrindra ny fanontana indray ity boky ity ny taona 2013 niaraka tamin'ny fanampian'i Kathy De Remier, Virginia Feldman, Todd Jailer, Robert Kimsey, Dick Litwin, Kathleen Tandy, ary Fiona Thomson.

Ny sary ato anatin'ity boky ity dia noforonin'i David Werner, Kyle Craven, Susan Klein, Regina Faul-Doyle, Sandy Frank, Kathleen Tandy, Fiona Thomson, Lihua Wang, ary MaryAnn Zapalac. Isaoranay ihany koa ireto olona sy vondrona manaraka ireto tamin'ny fanomezan'izy ireo alalana anay hampiasa ny sarin'izy ireo: Dale Crosby, Carl Werner, Macmillan Publishers (ho an'ny sary sasantsasany nataon'i Felicity Shepherd ao amin'ny dika Afrikanina amin'ity boky ity), ny "New Internationalist" (ho an'ny sarin'ny lava-piringa VIP), James Ogwang (ho an'ny sary ao amin'ny pejy 417), ary Mc Graw-Hill (ho an'ny sary ao amin'ny pejy 85 sy 104 nalaina avy ao amin'ny Emergency Medical Guide an'i John Henderson, ho haingon'ny sary nataon'i Niel Hardy).

Ny asa tsara izay nataon'ireo olona izay nanampy tamin'ny famoronana ny dika voalohany dia mbola saika hita taratra isaky ny pejy. Isaoranay I Val Price, Al Hotti, Kathleen Tandy, Max Capestany, Rudolf Bock, Kent Benedict, Alfonso Darricades, Carlos Felipe Soto Miller, Paul Quintana, David Morley, Bill Bower, Allison Orozco, Susan Klein, Greg Troll, Carol Westburg, Lynn Gordon, Myra Polinger, Trude Bock, Roger Buch, Lynne Coen, George Kent, Jack May, Oliver Bock, Bill Gonda, Ray Bleicher, ary Jesús Manjárez.

Ho an'ilay dika izay natao ny 1992, isaoranay lehibe ny fanampiana ara-bola avy amin'ny Carnegie Corporation, Gladys and Merrill Muttart Foundation, Myra Polinger, ny Public Welfare Foundation, Misereor, ny W.K. Kellogg Foundation, ny Sunflower Foundation, ary ny Edna McConnell Clark Foundation. Ho an'ny fanontana izay natao ny 2009, isaorana ny Flora Family Foundation, Ford Foundation, Grousebeck Family Foundation, Moriah Fund, ary ny West Foundation.

Farany dia isaoranay eram-po eran-tsaina ireo mpiasa ara-pahasalamana ho an'ny tanàna avy amin'ny Project Piactla any ambanivohitr'i Meksika— indrindra fa I Martín Reyes, Miguel Angel Manjárez, Miguel Angel Alvarez, ary I Roberto Fajardo izay nampiasa ny traikefa sy ny fanoloran-tenan'izy ireo tamin'ny fanamboarana ity boky ity.

Votoatiny

Lisitry ny zavatra resahina ao anatin'ny toko tsirairay

FAMPIDIRANA

FANAMARIHANA MIKASIKA ITY DIKA VAOVAO ITY

TENY HO AN'IREO MPIASAN'NY FAHASALAMANA EO AN-TANANA (Pejy miloko volon-tany).....w1

Ireo Zavatra Ilain'ny fahasalamana sy Zavatra Ilain'ny Olona **w2**
Fifandanjana eo Amin'ny Fisorohana sy
ZavatraMaro Mikasika ny Fikarakarana ny Fahasalamana **w7**
Diniho Tsara ny Fiaraha-monina Misy Anao **w8** hamenoana ny
zavatra ilaina **w12**
Tokony atao sy ny anombohana azy **w13**
Fanandramana Hevitra Vaovao **w15**
Fifandanjana eo Amin'ny Olona sy ny Tany **w16**
Fitsaboana **w17**

Fampiasana voalanjalanja sy voafetra ny Fanafody **w18**
Mampiasa ny Loharanon-karena eo an-toerana
Fijerena ny Fivoarana izay vita **w20**
Fandraisana Fanapahan-kevitra mikasika ny amin'ny
Fampianarana sy Fianarana Miaraka **w21**
Fitaovam-pampianarana **w22**
Mampiasa amin'ny Maha Mety Azy Ity Boky Ity **w28**

Toko1

FITSABOANA AO AN-TRANO SY NY FINOAN'NY OLONA.....1

Ireo Fitsaboana Atao ao An-trano izay Manampy **1**
Fomba Hitenenana Raha Mandaitra
Ny Finoana Izay Manampy Ireo Olona Ho Salama **2**
Finoana Izay Izay Mety Mahatonga Ireo Olona Harary **4**
Filalaovana Ody—Famosaviana—Fangarihana **5**
Fanontaniana sy Valiny **6**

Tsy Fahatomombanan'ny Loha Malemy**9**
Fitsaboana ao An-trano na Tsia **10**
Zavamaniry Fanao Fanafody**12**
Platira Namboarina tao An-trano —Ho
An'nyTaolanaTapaka **14**
Fanadiovana,Fampivalanana,Fandiovana ny ao anaty **15**

Toko2

ARETINA IZAY AFANGARO MATETIKA.....17

Inona ny Mahatonga ny Aretina? **17**
Aretina tsy Mifindra **18**
Ireo Karazana Aretina sy ireo tsy Fifankahazoan-
kevitra Ateraky ny Mahatonga azy **18**
Fifangaroan'ny Aretina Samihafa Areti-mifindra **19**

Ireo Aretina Izay Sarotra Avahana **20**
Ohatra amin'ny Anarana omena ny Aretina eo
An-toerana **22**
Fifangaroan'ny Anarana **25**
Izay Miteraka Fanaviana **26**

Toko3

AHOANA NY FOMBA FIZAHANA NY MARARY.....29

Fanontaniana **29**
Ankapobeny **30**
Hafanana **30**
Hafanana **31**
Fifohana Rivotra **32**
Fitempon'ny fo **32**
Ny Maso **33**

Fepetra Ara-pahasalamana amin'ny Sofina **34**
Hoditra **34**
Ahoana ny Fampiasana ny Fitaovana Fitsapana
Ny Kibo **35**
Hozatra sy Hoza-tatitra **37**

Toko4

AHOANA NY FOMBA FIKARAKARANA NY MARARY.....39

Fampaherezana ny Marary **39**

Fikarakarana Manokana Ho An'ny Olona Marary
Be **40**

Rano **40**

Sakafo **41**

Fijerena ny Fiovana**41**

Ao Ampandriana **41**

Famantarana Aretina Mampidi-doza **42**

Amin'ny Fotoana Inona no Mitady Fanampiaana
Ara- medikaly ary Amin'ny Fomba Ahoana **43**

Fahadiovana sy Fanovana ny fomba Fatory

Inona No Lazaina Ny Mpiasan'ny Fahasalamana **43**

Tatitra Mikasika Ny Marary **44**

Toko5

FANASITRANANA TSY MAMPIASA FANAFODY.....45

Fanasitranana Amin'ny Alalan'ny Rano **46**

Rehefa Inona No Tsara Noho Ny Fanafody Ny Rano **47**

Toko6

NY FOMBA FAMPIASANA TSARA SY RATSRY NY FANAFODY MAODERINA.....49

Torolalana Ho an'ny Fampiasana Fanafody **49**

Ny Fomba Fampiasana Fanafody Tsy amin'ny Tokony Ho Izy ka Mampidi-doza Indrindra **50**

Rehefa Inona No Tsy Tokony Hoanina Ny Fanafody **54**

Toko7

ANTIBIOTIKA: INONA IZY IREO ARY AHOANA NY FOMBA FAMPIASA AZY.....55

Torolanana Ho An'ny Fampiasana Ny Antibiotika **56**

Inona no Atao Raha Ohatra Ka Toa Tsy Mandaitra Ny Antibiotika **57**

Ny Lanjan'ny Fetran'ny Fampiasana ny Antibiotika **58**

Toko8

AHOANA NY FOMBA FAMARANA SY FANOMEZANA FANAFODY.....59

Fanafody Miendrika Rano **61**

Ahoana ny Fomba Hanomezana Fanafody Ny Ankizy Madinika **62**

Toromarika Mikasika ny Fatra Ho An'ny Olona Tsy Mahay Mamaky Teny **63**

Ahoana Ny Fomba Fihinanana Fanafody **63**

Toko9

TOROMARIKA SY FEPETRAMIKASIKA NY TSINDRONA.....65

Rehefa Inona No Tokony Mampiasa

Na Tsia Ny Tsindrona **65**

Ny Tampoka Izay Tsy Mainty

Hanomezana Tsindrona **66**

Ireo Fanafody Tsy Tokony Atsindrona**67**

Ireo Mety Atahorana Sy Ireo Fepetra**68**

Ireo Tsy Fahazakana Mampidi-doza ny

Fanafody atsindroma sansantsasany **70**

Ialàna amin'ny tsy Fahazakana *Penicillin*

Mitera-doza**71**

Ahoana Ny Fomba Hikarakarana ny Fanjaitra

Hanindronana**72**

Ahoana ny Fomba FAnindronana **73**

Ahoana ny Mahatonga Ny Tsindrona

Hankarary Ny Zaza**74**

Ahoana Ny Fomba Fanadiovana Ireo Fitaovana**74**

Toko10

VONJY TAITRA.....75

Fahadiovana sy Fiarovana Fototra**75**
Fanaviana**75**
Dona**77**
Olana Tampoka Amin'ny Taova Tsy
Matsiaro Tena**78**
Kenda**79**
Lasan'ny Rano**79**
Vava hanomezan-drivotra **80**
Ahoana Ny Mifehy Ny Rà Amin'ny Ratra**82**
Ahoana ny Fanajanonana Tevi-doha**83**
Tataka,Kiaka,ary Ratra Madinika**84**
Tataka Ngeza:Ahoana ny Manidy Azy**85**
Fanaovana Fehy Lamba**87**
Ratra Miteraka Aretina**88**
Bala,Antsy,Na Ratra Hafa Mampidi-doza**90**

(Aretin-kibo be)**93**
Apandisita, Peritonita **94**
Fahamaizana**96**
Fahatapahan'ny Taolana**98**
Fijanonan'ny Fitempon'ny Fo:Fitohofana ny
Ahoana ny Fomba hanetsehana Olona Iray
Maratra Mafy**100**
Ireo Tampoka Ateraky
Ny Hafanana Taolana Mivika**101**
Folaka sy Mihoritra**102**
Fanapozinana**103**
Kaikitry Ny Bibilava**104**
Kaikitra sy Tsindrona Misy Poizina hafa**106**

Toko11

SAKAFO:INONA NO HOANINA MBA HO SALAMA.....107

Ny Aretina Azo Amin'ny Tsy Fihinanana
Sakafo Manokana Ho An'ny Olana Sakafo Ara-
dalàna **107**
Inona Ny Maha Zava-dehibe Ny Fihinanana
Sakafo Ara-dalàna**109**
Fisorohana Ny Tsy Fahampian-Tsakafo**109**
Ireo Sakafo FototraSy Manampy**110**
Misakafo Ara-dalàna Mba Ho Salama Lalan-
dava**111**
Ahoana Ny Ahafantarana Ny Tsy Fahampian-
Tsakafo**112**
Misakafo Tsara Kokoa Raha Tsy Manam-bola na
Tany Ianao**115**
Aiza No Ahazoana Vitamina:Amin'ny Alalan'ny
Pilina sa Sakafo?**118**
Ny zavatra fadina eo amin'ny fomba
fisakafonay **119**

Ny Sakafo Tsara Indrindra Ho An'ny Zaza
Madinika**120**
Ireo Hevitra Mampidi-doza Mikasika Ny
Sakafo**123**
Ara-pahasalamana **124**
Tsy Fahampian-drà**124**
Fahalemen'ny Taolana**125**
Fiakaran'ny Tosi-drà**125**
Ireo Olona Matavy**126**
Fitohanana**126**
Diabeta**127**
Tsy Fahalevonan-kanina, Vavony Mamaivay
Ary Fery Ao Anaty Vavony**128**
Trehô (Fivontosana Na Mivongana Eo Amin'ny
Tenda) **130**

Toko12

FISOROHANA:INONA NO ATAO MBA HANALAVIRANA NY ARETINA MARO.....131

Tsy Fahampian'ny Fahadiovana**131**
Torolalana Fototra Ho an'ny Fahadiovana**133**
Fanadiovana syLava-piringa **137**
KankanasyKatsentsitra Tsinay Hafa**140**
Sakoitra(*Ascaris*)**140**
*Enterobius***141**
*Trichuris***142**
*Ankylostome***142**
Fahazarana Izay Misy Fiantraikany Amin'ny

Kankam-pisaka**143**
Fahadiovana—ary Ireo Olana Ateraky
ny *Trichinose***144**
Amiba**144**
*Giardia***145**
Schistosomes(*Schistosomiasis, Bilharzia*)**146**
Fanaovam-bakisiny(Fiarovana)—Fiarovana,
Mora, Azo Antoka**147**
Fahasalamana**148**
Fomba Hafa Hisorohana Aretina sy Ratra **148**

Toko13

ARETINA SASANY TENA MAHAZATRA.....151

Tsy Fahampian-drano**151**
Fivalanana sy fivaana-drà**153**
Fikarakarana ny Olona Voan'ny Afretin-kibo
Be**160**
Fandoavana**161**
Aretin-andohasy Marary An-doha Lava**162**
Serysy Gripa**163**
Orona Tsentsinasy Mijoyyranon-delo **164**
Siniozita (*Sinusite*)**165**
Fivontosan'ny Tongotra sy Faritra Hafa
Tsy Fahazakana Rivotra(*rhinite allergique*)**165**
Tohana**166**
Asma**167**

Kohaka**168**
Braonsita**170**
Pnemonia**171**
Hepatita**172**
Aretin'ny Vanin-Taolana(Marary,
Vanin-taolana mamaivay) **173**
Fanaintainan'ny Lamosina**173**
Varisy**175**
Kitso**175**
Fipotsahan'ny Tsinay**177**
Fihetsehan'aretina Tampoka**178**
(Fahasafarana,Fanintona)

Toko14

ARETINA MAFY MILA FITSABOANA MANOKANA.....179

Raboka(Tioberkilaozy)**179**
Haromontana**181**
Tetanosy**182**
Lefakozatra**185**
Tazo**186**
Dengue(Gripan'ny Tany
Mafana,(*Dandy Fever*)**187**

Tazo Tefoedra**188**
Brucellose(*Fièvre de Malte*)**188**
Tazo Avy Amin'ny Kaikitry ny Bibikely**190**
Habokana(Aretin'I Hansen)**191**

Toko15

ARETIN-KODITRA.....193

Fanasitranana ny Aretin-koditra **193**
Fonom-pery Mafana**195**
Fitiliana ny Aretin-koditra**196**
Raboka Amin'ny Hoditra na Kongom-
pandriana**200**
Hao**200**
Fery Kely Misy Nana**201**
Kongom-biby sy Parasy Lafrika**201**
Bay eo amin'ny Hoditra Ateraky ny Vay sy
Baivonto **202**
Bay Mitsiranoka **202**
Hoditra,na Tandomerina **203**
Hidihidy MibontsimbontsinaZona
(*HerpesZoster*) **204**
Hoditra**204**
Tsindoha,(Holatra Mifindra)**205**
Hodim-potsy eo amin'ny Tarehy sy ny Vatana**206**
Saron-tavan'ny Vehivavy Bevohoka**207**

Tsy Fahampian'ny Vitamina B3sy Aretin-
koditra Ateraky ny Tsy Fahampian-tsakafo**208**
Fampianarana ny Fampiasana Lamba
Kitron-dratsan-tongotra**210**
Fitsipika ankapobeny amin'ny
Votsy(*Verrucae*)**210**
Mony, tainkoditra**211**
Lagaly**199**
Homamiadan'ny Hoditra**211**
Atody Tarimo**212**
FozahavatrasyAretin'ny Sela**212**
Fery Mandoaka(Fahafatesan-tamban-tsela)**213**
Tsy Fahampian'nyFikorinan'ny Rà **213**
Hidihidy mitsovaka, Marika amin'nyFery Ateraky
nyFatoriana Maharitra**214**
Zavatra Miteraka Hidihidy na Mamaivay amin'ny
Aretin-koditry ny Zazakely**215**
Farasisa(Faritra Mena Misy Maratra Kely)**216**
Hoditra Mena sy Mihofaka**216**

Toko16

NY MASO.....217

Ireo Fambara Loza**217**

Maso**218**

Ratra Mahazony Maso**218**

Maso Mena, Marary—Ireo Antony Isan-karazany**219**

Fahamaizana Simika Manjo ny Maso**219**

‘Takodimena’ (*Conjunctivitis*) **219**

Fivotrovotron’ny temimaso**220**

(Takodimenan’ny Zaza Vao Teraka) **221**

Fivaivain’ny Anakandriamaso**221**

Taham-pahitana **222**

Fahasahiranana Eo Amin’ny Lafin’ny

Fahitana**223**

Maso Njola sy Gila **223**

Aretin’ny Kitapon-dranomaso

(*Dacryocystitis*)**223**

Ahoana ny Fomba Hanesorana Ditsoka ao Anaty

Fivontosan’ny Hodi-maso(*Hordeolum*)**224**

Aretin’ny Hodi-maso Mihitatra Mankeo amin’ny fitaramaso**224**

Fitaramaso kiaka,Mamaivay,na Manolatra**224**

Fandehanan-drà amin’ny Faritra Fotsy amin’ny Maso**225**

Fandehanan-drà ao ambadiky ny

Fitaramaso(*Hyphema*)**225**

Nana ao ambadiky ny Fitaramaso (*Hypopyon*)**225**

Areti-mason’ny Zaza Vao TerakaZavo-maso**225**

Tsy Fahitana amin’ny AlinasyHamaina-maso**226**

Teboteboka na Lalitra eo Anoloan’ny Maso**227**

Areti-maso Miteraka Fihenan’ny

Fahitana Mizara Roa**227**

Fahajambana Ateraky ny Kaiketry ny Aloiloy**227**

Toko17

NY NIFY,NY HIIH,ARY NY VAVA.....229

Fikarakarana ny Nify sy ny Hihy**229**

Raha Tsy Manana Borosy Nify Ianao**230**

Areti-nify sy Mamory Nana**231**

Fitsoni-nana amin’ny Hihy, Aretin’ny Hihy**231**

Misy Plaky na Pentipentina Fotsy ao Anaty Vava**232**

Mivoaka Fanaviana**232**

Fery na Vakivaky eo Amin’ny Riran’ny Vava**232**

Chapter18

NY TAOVAM-PIVALANAN-DRANO SY FANANAHANA.....233

Aretin’ny Làlan’amany **234**

Vato ao amin’ny Voa**235**

Fihitaran’ny Taova Fiharin’ny vihindahy **235**

Areti-mifindra avy Amin’ny alalan’ny

Firaisana Ara-nofa)**236**

Angaboribory sy *Chlamydia***236**

Farasisa **237**

FampiasanaKateteraMba Handehanan’ny

Amany**239**

Fivontosana: Atody tarimo eo

amin’ny Teta **238**

Ny Olan’ny Vehivavy **241**

Fikoriana Amin’ny Fivaviana **241**

Fomba Hisorohana ny Tsimokaretina**242**

Fanaintainanana na Zavatra manelingelina

Ao Anaty Kibon’ny Vehivavy**243**

Lehilahy sy Vehivavy Tsy Afaka Miteraka

(Fahamombana)**244**

Toko19

FAMPAHALALANA HO AN’IREO RENY SY MPAMPIVELONA.....245

Ny Fotoanan’ny Fadim-bolana Vehivavy)**245**

(Rehefa Mitsahatra ny Fadim-bolan’ny

Vehivavy)**246**

(Fandehanan-drà Isam-bolana eo amin’ny

Ireo Olana Madinika Mandritra ny

Fitondrana Vohoka**247**

Fizaham-pahasalamana Mandritra ny

Vohoka **247**

Ahoana ny Atao Mba ho Salama Mandritra ny

Fitondrana Vohoka **248**

Ireo Fambara Loza Mandritra Fitondrana

Vohoka**249**

Ny Fitsaharam-potoana

Fitondrana Vohoka (Fisafoana) **250**

Firaketana An-tsoratra ny Fisafoana**253**
 Ireo Zavatra Tokony Vononina Alohan'ny
 Fiterahana**254**
 Fiomanana amin'ny Fiterahana**256**
 Ireo Fambara fa Efa Akaiky ny Andro Hiterahana **258**
 Ireo Dingan'ny Fiterahana**259**
 Fikarakarana ny Zaza Vantany Vao Teraka**262**
 Fikarakarana ny Foitra Vao Notapahina(Foitra)**263**
 Ny Fanesorana ny Ahitra(Aorian'ny Fiterahana)**264**
 Fahaverezan-drà(Fandehanan-drà be loatra) **264**
 Ny Fahasalaman'ny Reny Aorian'ny
 Fanaviana Aorian'ny Fiterahana
*Ocytocine, Ergonovine,Misoprostol***266**

Toko20

FANDRINDRAM-PITERAHANA—

MAHAZO ZAZA AMIN'NY ISA IZAY NIRINA.....283

Fifidianana Fomba Fandrindram-
 piterahana**284**
 Fanabeazana Aizana Atelina (Pilina) **286**
 Fomba ho An'ireo tsy Te Hampitombo ny
 Isan'ny Zanaka intsony**293**

Saro-piterahana **267**
 Faharovitan'ny Vozon- tranon-jaza**269**
 Fikarakarana ny Zaza Vao Teraka**270**
 Aretin'ny Zaza Vao Teraka**272**
 (AretinaAorian'ny Fiterahana)**276**
 Fikarakarana ny Nono**277**
 Fivontosana na Tamban-tsela Vao eo
 Fanafody Hifehezana ny Fandehanan-drà
 Amin'ny Faritra Ambanin'ny Kibo **280**
 Rehefa Avy Teraka na Afa-jaza: Fahafahan-jaza
 (Fanalan-jaza Tampoka)**281**
 Fatahorana ny Ain'ny Reny Sy ny Zaza **282**

Fomba Hafa Handrindrana Fiterahana**290**
 Fomba Atao ao an-trano Hisorohana ny
 Vohoka**294**
 Fomba Mitambatra**292**

Toko21

FAHAZALAMANA SY ARETIN'NY ANKIZY.....295

Inona ny Atao Hiarovana ny Fahasalaman'ny
 Ankizy **295**
 Ny Fitombon'ny Zaza—Sy ny Lalala Mankany
 amin'ny Fahasalamana **297**
 Tabilaon'ny Fahasalaman'ny Zaza **298**
 Olana Ara-pahasalaman'ny Zaza
 Voaresaka ao amin'ireo Toko Hafa**305**
 Koha-davareny**313**
 Difteria**313**
 Fahalemen'ny zaza (Lefakozatra) **314**
 Ahoana ny Fanamboarana Tehina**315**
 Tsy Fahatomombanan'ny
 Zaza Hatrany Am-bohoka**316**
 Valahana Mivilana**316**
 Fipotsahan'ny Tsinay eo amin'ny Foitra
 (Foitra Mivoitra)**317**
 Olana ara-pahasalaman'ny Zaza tsy Voaresaka ao
 amin'ireo Toko Hafa**309**
 Sofina Marary na Aretina Mahazo ny Sofina**309**

Aretin-tenda sy Kambontenda Mivonto**309**
 Fahamedana Ara-tsaina, Marenina, na
 Rohana**310**
 Areti-mifindran'ny Zaza**311**
 Nendramboalavo**311**
 Fiadan'ny Fivelarana ao anatin'ireo
 Kitrotro(*Rubeola*)**311**
 Bonibony(*Rubella*) **312**
 Donika**312**
 Fandinihina Ny Vihindahy Mivonto(Fitsoni-
 dranon'ny fonon'ny Vihindahy na
 Fipotsahan'ny Tsinay)**317**
 Fahasamponan'ny Zaza**318**
 Zaza Mifanintona (Fipararetran'ny Ati-
 doha)**320**
 Volana Voalohan'ny Zaza**321**
 Tsy Fahatomombanan'ny Sela Mena**321**
 Fanampiana ny Zaza mba Hianatra**322**

Toko22

FAHASALAMANA SY ARETIN'NY ZOKIOLONA.....323

Voaresaka ao anatin'ireo Toko Hafa**323**

Aretina Lehibe Hafa Mahazo Ireo Antitra**325**

Olana eo amin'ny Fo **325**

Aretina Hita Matetika Kokoa amin'ny

Rehefa Antitra **326**

Fahatapahan'ny Lalan-drà (*Apoplexy, AVC*)**327**

Famintinana ireo Olana Ara-pahasalamana

Tsy Fahenoana (Marenina) **327**

Tsy Fahitana Torimaso **328**

Olona Maherin'ny Efapolo Taona **328**

Teny Ho an'ireo Tanora Te Hijanona ho Salama

Aretin-tselan'Aty **328**

Aretin'ny Afero **329**

Fanekena ny Fahafatesana **330**

Toko23

BOATY TAHIRIM-PANAFODY SY FITAOVAM-PITSABOANA.....331

Ahoana ny Fomba Fikolokoloana ny Tanàna**336**

Ny Boaty Tahirim-panafody sy Fitaovam-pitsaboana **332**

Mividy Vatsy ho an'ny Tahirim-panafody sy Fitaovam-pitsaboana **333**

Tahirim-panafody sy Fitaovam-pitsaboana Namboarina tao An-trano **334**

Teny Ho an'ny Mpivarotra eo An- tanàna (na Farmasianina) **338**

Ireo PEJY MAITSO—Ny Fampiasana, Fatra, ary Fepetra Mikasika ny Fanafody.....339

Lisit'ireo Fanafody ao Anatin'ireoPejy Maitso **341**

Fanooram-pejy ireo Fanafody ao Anatin'ireoPejy Maitso**344**

Fampahalalana Mikasika ireo Fanafody**350**

FAMPAHALALANA FANAMPINY.....399

Tsimokaretina VIH sy SIDA**399**

Vay eo amin'ny Filahiana / Fivaviana**402**

Didipoitrasy Fandidiana**404**

Guinea Worm(*Ver de Guinée*)**406**

Tampoka Ateraky ny Hatsiaka**408**

Ahoana ny Fomba Fitsapana Tosi-drà**410**

Fikarakarana Manokana ny Zaza Kely

Loatra, Fanapoizina avy amin'ny fanafody

Tsy Ampy Volana ary Tsy Ampy Lanja**405**

Tain-tsofina**405**

Olana Ateraky ny Fanalan-jaza**414**

*Leishmaniasis***406**

Fidorohana

Zava-mahadomelina sy Fiankinan-doha**416**

VOAMBOLANA—Fanazavana Ireo Teny Sarotra.....419

ADIRESY HO AN'NY FITAOVAM-PAMPIANARANA.....429

FANOROAM-PEJY(PejyMavo).....433

Fanoarana ny Fatra ho an'ireo Olona Tsy Mahay Mamaky Teny

Tatitra Mikasika Ny Marary

Boky Hafa Novokarin'ny Hesperian

Fampahalalana Mikasika nyFamantarana ny Aina

FAMPIDIRANA

Ity boky ity dia nosoratana manokana ho an'ireo rehetra monina lavitry ny toeram-pitsaboana, amin'ny toerana tsy misy dokotera. Eny fa na dia amin'ny toerana misy dokotera aza dia afaka mandray an-tanana ny fahasalamany ny rehetra. Noho izay izy ity dia ho an'ireo rehetra izay liana. Izy ity dia nosoratana tamin'ny finoana fa:

1. Ny fiahiana ny fahasalamana dia tsy zon'ny tsirairay fotsiny ihany, fa tena andraikitra ny tsirairay indrindra koa.

2. Ny fahalalàna ny fitsaboana-tena no tokony ho tanjon'ny tetik'asa na hetsika ara-pahasalamana rehetra.

3. Ny olon-tsotra izay omena fahalalàna mazava sy tsotra dia afaka misoroka ary mitsabo ireo olana ara-pahasalamana mateti-pitranga ao an-tokantranony— mialoha, mora vidy, ary matetika tsara kokoa noho ny vitan'ny dokotera.

4. Ny fahalalàna mikasika ny fitsaboana dia tsy tokony ho tazonina ho tsiambaratelon'olom-bitsy, fa tokony ho zarain'ny tsirairay amin'ny fomba malalaka.

5. Ireo olona izay tsy dia lasa lavitra tamin'ny fianarana dia azo atokisana tsara toy ireo nahavita ny fianarany. Ary samy manan-tsaina izy ireo.

6. Ny fikarakarana ny fahasalamana dia tsy tokony atolotra fa amporisihina.

Raha azavaina dia ny ampahany amin'ny fahalalàna ny fitsaboana-tena dia ny fahafantarana ny fetran'ny tena. Noho izany, ireo torolalana dia tsy natao ho an'ny **izay tokony atao** ihany, fa ho an'ny fotoana **tokony hitadiavana fanampiana**. Ny boky dia manambara ireo tranga izay tsy maintsy andehanana na hakana torohevitra any amin'ny mpiasan'ny fahasalamana na mpitsabo. Saingy satria ny dokotera na ny mpiasan'ny fahasalamana dia tsy eo akaiky eo mandrakariva, dia ny boky no manoro **izay tokony atao mandritra izay fotoana izay** —eny fa na dia misy olana tena sarotra aza.

Ity boky ity dia nosoratana tamin'ny teny mora, mba ahafahan'ny olona rehetra mahazo azy na tsy dia nahita fianarana lavitra aza. Ny teny nampiasaina dia tsotra fa tsy tenin-jaza kosa. Misy teny sarotra vitsivitsy izay nampiasaina satria izay no mahalaza izay tokony lazaina. Matetika izy ireo dia nampiasaina ka natao mora azo ny dikany. Amin'izay dia afaka manatsara ny fahaizany ny teny sy ny fahaizany ara-pahasalamana ireo olona mamaky ity boky ity.

Ireo teny manan-danja izay mety tsy azon'ny mpamaky dia nazavaina ao amin'ny lisitry ny teny na voambolana any amin'ny faran'ny boky. Raha vao voalohany ampiasaina ao anaty toko iray ny teny ao anatin'ny lisitry ny voambolana dia soratana amin'ny sora-mandry izany.

Tamin'ny voalohany, Rehefa Tsy Misy Ny Dokotera dia nosoratana tamin'ny teny espaniola ho an'ireo tantsaha tany amin'ny tendrombohitri'i Meksika, toerana izay niasan'ny mpanoratra taona maro lasa izay, nanampy nanangana tambazotram-pitsaboana izay tatanin'ireo mponina amin'izao. Rehefa Tsy Misy Ny Dokotera dia nadika tamin'ny teny mihoatra ny 80 ary ampiasain'ny mpiasan'ny fahasalamana eo an-tanàna amin'ny firenena mihoatra ny zato.

Ny fanontana tamin'ny teny anglisy voalohany dia valin'ny fangatahana maro mba hanamboarana azy ity hampiasaina ny Afrika sy Azia. Nahazo fanampiana sy torohevitra avy amin'ny olona manana traik'efa avy amin'ny faritra maro maneran-tany aho. Saingy ny fanontana tamin'ny teny anglisy dia toa tsy nanana ny hanitra sy ny ilàna azy toy ny dika espaniola izay nosoratana ho an'ny toerana manokana, ary hoan'ny olona izay mpifanolo-bodirindrina tamiko sy namako nandritra ny taona maro. Noho ny fanoratana indray ity boky ity mba hampiasain'ny olona amin'ny faritra maro maneran-tany dia toa lasa mahazatra sisa ilay izy.

Mba ho tena ahasoa azy tokoa, ity boky ity dia tokony ampiasain'ireo olona izay efa nifankazatra tamin'ny filàn'ny fahasalamana, ny fomba amam-panao, ny fomba manokana entina hitsaboana, ary ny teny ampiasaina eo amin'ny faritra iray manokana.

•

Ireo olona na tetik'asa izay te hampiasa ity boky ity, na ampahany amin'ity, amin'ny fanomanana ny bokin'izy ireo manokana ho an'ny mponina ambanivohitra na ho an'ny mpiasan'ny fahasalamana dia amporisihina hanao izany. Tsy ilaina ny fanomezan-dalana avy amin'ny mpanoratra na ny mpanonta—**raha toa ka ny ampahany izay nampiasaina dia zaraina maimaim-poana na amin'ny vidiny tsy angalana tombom-barotra.** Irianay tokoa raha toa ka (1) asianareo *fanamarinam-bidy* ary (2) andefasanareo dika mitovy amin'izay novokarinareo ny Hesperian, 1919 Addison St., #304, Berkeley, California 94704, U.S.A.

Ho an'ireo tetik'asa ara-pahasalamana eo an-toerana na any amin'ny faritra izay tsy manana fahafahana manavao ity boky ity na manamboatra ny bokiny manokana dia toroina hevitra mafy izy ireo, raha mampiasa ity fanontana ity, mba hanisy boky kely na trakta miaraka amin'ny boky mba entina hanomezana fampahalalàna fanampiny araka ny ilaina azy.

Nanajanonana faritra banga ao anatin'ny **Pejy Maitso** (ny Fampiasana, Fatra, ary Fepetra mikasika ny Fanafody) mba hanoratana ny marika mahazatra sy ny vidin'ny fanafody. Averina indray, ireo tetik'asa na fikambanana eo an-toerana izay mizara ny boky dia tokony manao lisitry ny marika sy vidin'ny fanafody mora vidy, izay atao ao anatin'ny dika tsirairain'ny boky.

•

Ity boky ity dia nosoratana ho an'izay rehetra te hanao zavatra ho an'ny fahasalamany na ho an'ny fahasalaman'ny hafa. Na izany aza dia niasa be tokoa izy ity tamin'ny fampianarana sy boky nentin'ny mpiasan'ny fahasalamana eo antanàna niasa. Noho izay antony izay dia nampiana fizarana misy teny fampidirana ho an'ny mpiasan'ny fahasalamana izy ity, izay manazava tsara fa **ny asa voalohan'ny mpiasan'ny fahasalamana di any mizara ny fahalalàny ary manampy amin'ny fampianarana ny olona.**

Amin'izao fotoana izao, ny rafitra misy mikasika ny fitsaboana any amin'ny tany mandroso sy andalam-pandrosoana dia mizaka krizy. Matetika dia ny filàn'ny olombelona dia tsy araka tsara. Kely loatra ny rariny. Ny betsaka dia eny antan'ny olom-bitsy.

Antenaina fa amin'ny alalan'ny fizarana ny fahaizana, ary amin'ny alalan'ny fianarana ny fampiasana izay tsara indrindra amin'ny fomba fitsaboana nentim-paharazana sy maoderina, no hampiroborobo ny fomba fitsaboana mijery kokoa ny maha-olona, manambitamby sy mifampitsinjo kokoa na ho an'ny tena izany na ho an'ny hafa .

Fanamarihana mikasika ity Fanontana Vaovao ity

Nampianay fampahalalàna vaovao sy fampahalalàna efa tonta fa nohavaozina ato anatin'ity fanontana nohavaozin'ny Rehefa Tsy Misy Ny Dokotera ity, izay miankina amin'ny fahalalàna ara-tsiantifika vao nivoaka. Ireo manam-pahaizana manokana mikasika ny fitsaboana avy amin'ny faritra maro maneran-tany dia nanome torohevitra sy soso-kevitra betsaka tokoa.

Raha toa ka omby ka tsy mila manova ny nomeraon'ny pejy dia nampianay fampahalalàna vaovao tao anatin'ny fizarana lehiben'ny boky . (Amin'izay dia tsy miova ny nomerao ao anatin'ny boky, dia tsy miova koa ny pejy ao anatin'ireo boky hafa, toy ny hoe Manampy ireo Mpiasan'ny Fahasalamana Hianatra dia mbola mety ihany.)

Ny fizarana **Fampahalalàna Fanampiny** any amin'ny faran'ny boky (p. 399) dia fampahalalàna mikasika ny olana ara-pahasalamana manokana eo amin'ny lafin'ny fitomboana na koa ireo tranga miavaka toy ny: HIV sy SIDA, aretin'ny holatra amin'ny taovam-pananahana, leishmaniasis, fahasaratana ateraky ny fanalan-jaza, kankana guinea, sy ny sisa.

Ahitana lohahevitra toy ny fitsapana tosi-drà, fampiasana tsy amin'ny tokony ho izy ny famonoana biby kely, fiankinan-doha amin'ny rongony, ary ny fomba fikarakarana zazakely tsy ampy volana na tsy ampy lanja koa ato anatin'ity boky ity.

Afaka ahitana hevitra sy fampahalalàna vaovao manerana ny boky—ny fahalalàna ara-pahasalamana dia mivoatra hatrany! Ohatra hoe:

- Niova ny torohevitra mikasika ny **Sakafo**. Ireo manam-pahaizana manokana amin'izany dia nilaza hatrany tamin'ireo reny mba hanome sakafo feno proteina ny ankizy. Saingy amin'izao dia fantatra fa ny tena ilain'ireo zaza tsy ampy sakafo indrindra dia ireo sakafo mampatanjaka. Maro ireo sakafo mampatanjaka izay mora vidy, indrindra ireo voamaina, no misy proteina raha toa ka mihinana tsara izany ireo ankizy. Ny fitadiavana fomba hanomezana sakafo mampatanjaka ampy dia amafisina tokoa amin'izao fotoana, fa tsy ireo 'vondron-tsakafo efatra'intsony. (Jereo ny Toko 11.)

- Ankehitriny dia niova ny toromarika ny itsaboana ny **aretim-bavony ulcère**. Nandritra ny taona maro nasain'ny dokotera misotro ronono be ny marary. Saingy araka ny fandalinana vao tsy ela akory dia hita fa tsara kokoa ny misotro rano betsaka, fa tsy ronono. (Jereo p. 129.)

- Ny fahalalàna mikasika ny **zava-pisotro manokana ho an'ny aretim-pivalànana** (fitsaboana amin'ny alalan'ny fampisotroana rano) koa dia niova. Tsy ela akory dia nieritreritra ireo manam-pahaizana manokana fa ny zava-pisotro vita amin'ny siramamy no tsara indrindra. Saingy fantantsika izao fa ny zava-pisotro vita amin'ny serealy dia miasa kokoa mba hisorohana ny fahaverezan-drano be loatra, mampihena ny fivalanana, ary miady amin'ny tsy fahampian-tsakafo noho ireo zava-pisotro vita amin'ny siramamy na ireo fonosana "SRO". (Jereo p. 152.)

- Nisy fizarana nampiana tao amin'ny **Fanadiovana ireo Fitaovana**. Lehibe tokoa io amin'ny fisorohana ny fihanaky ny aretina sasany toy ny VIH. (Jereo p. 74.)

- Nisy fizarana nampianay ihany koa tao amin'ny **dengue** (p. 187), **tsy fahatomombanan'ny sela mena** (p. 321), ary ny **fanjary tsaika** (p. 293). Ny pejy 105 dia mirakitra fampahalalàna mikasika ny **fitsaboana ny kaikitry ny bibilava**.

- Ho an'ny antsipirihiny mikasika ny fanamboarana **lava-piringa VIP** mamono lalitra dia jereo ny pejy 139.

Raha toa ka manana soso-kevitra amin'ny fanatsarana ity boky ity ianareo dia iangaviana mba hampahalala izany anay. Manan-danja aminay tokoa ny hevitrareo!

Ireo **Pejy Maitso** izao dia ahitana fanafody fanampiny vitsivitsy. Ny anton'izany dia misy aretina sasany izay lasa mahatohitra fanafody izay nahazatra antsika ny nampiasa azy taloha. Noho izany, amin'izao fotoana izao dia sarotra kokoa ny manome torohevitra ara-medikaly tsotra ho an'ny aretina sasany—indrindra ny tazo, raboka, tefoedra ary aretina miparitaka amin'ny alalan'ny firaisana ara-nofa. Matetika dia manome fomba maro ahafahana mitsabo izahay. Saingy **ho an'ny areti-mifindra maro dia mila torohevitra avy eo an-toerana ianareo** mikasika ny fanafody misy ary mandaitra eo amin'ny faritra misy anareo.

Rehefa manavao ny fampahalalàna mikasika ireo fanafody izahay di any tena ataonay ao dia ireo ao anatin'ny Lisitry ny Fanafody Tena Ilaina avy amin'ny Fikambanana Iraisam-pirenena Momba ny Fahasalamana irery ihany. (Na izany aza dia miresaka mikasika ireo fanafody be mpampiasa nefa mampidi-doza ihany koa izahay mba hampitandremana sy hanakiviana ny ny fampiasana izany — jereo ihany koa ireo pejy 50 hatramin'ny 52.) Raha niezaka nandrakotra ny filàna sy fiovaovana ara-pahasalamana tamin'ny toerana maro maneran-tany izahay dia nahavita nanao lisitry ny fanafody betsaka noho izay ilaina amin'ny aretina iray. Ho an'ireo olona izay manomana fanamboarana ity boky ity dia toronay hevitra indrindra izy ireo mba hanafohy sy hanova ireo Pejy Maitso mba hifandraika amin'ny filàna manokana sy modelim-pitsaboana eo amin'ny tany misy anareo.

Ato anatin'ity fanontana vaovaon'ny Rehefa Tsy Misy Ny Dokotera ity dia manohy ny fanamafisana ny fanomezan-danja ny fomba fitsaboana nentim-paharazana izahay, ary nampianay “fanafody namboarina tao an-trano” bebe kokoa ato anatin'ny. Satria maro ireo fanafody nentim-paharazana no vita avy amin'ny zavamaniry sy fomba eo an-toerana dia reo vitsivitsy izay mampiasa fangaro hita n'aiza n'aiza ihany ireo nampianay tato, toy ny hoe tongolo lay. Antenainay fa ireo izay hanamboatra ity boky ity dia hanampy fanafody namboarina tao an-trano izay mahasoa eo amin'ny faritra misy azy ireo.

Ny hetsika ara-piaraha-monina dia asongadina manerana ity boky ity. Ohatra hoe amin'izao fotoana iainantsika izao dia matetika tsy ampy ny manazava amin'ireo rey fa ny ‘nono no tsara indrindra’. Ireo fiaraha-monina dia tsy maintsy manao fandaminana mba hahazoana antoka fa ny reny dia afaka mampinono ny zanany any amin'ny toeram-piasana. Toy izany koa, ireo olona toy ny fampiasana tsy amin'ny tokony ho izy ny famonoana biby kely (p. 412), fidorohana zava-mahadomelina (p. 416), ary ny fanalan-jaza mampidi-doza (p. 414) dia voavahan'ny mponina miara-miasa mba hananan'izy ireo fiaraha-monina voaaro kokoa, salama kokoa ary anjakan'ny rariny kokoa.

“Ny Fahasalamana ho an'ny rehetra” dia tsy ho tratra raha tsy amin'ny alalan'ny fitakiana voarindran'ny vahoka mikasika nyfitoviana bebe kokoa eo amin'ny lafiny fananan-tany, karama, tolotra, ary zo fototra. Fahefana bebe kokoa ho an'ny vahoaka!

FAMPIDIRANA

Ity boky ity dia nosoratana manokana ho an'ireo rehetra monina lavitry ny toeram-pitsaboana, amin'ny toerana tsy misy dokotera. Eny fa na dia amin'ny toerana misy dokotera aza dia afaka mandray an-tanana ny fahasalamany ny rehetra. Noho izay izy ity dia ho an'ireo rehetra izay liana. Izy ity dia nosoratana tamin'ny finoana fa:

1. Ny fiahiana ny fahasalamana dia tsy zon'ny tsirairay fotsiny ihany, fa tena andraikitra ny tsirairay indrindra koa.

2. Ny fahalalàna ny fitsaboan-tena no tokony ho tanjon'ny tetik'asa na ara-pahasalamana rehetra.

Ny opan-tsotra izay omena fahalalàna mazava sy tsotra dia afaka misoroka ny mitabatra ireo olana ara-pahasalamana mateti-itranga ao an-tokantranony— hita, matetika, ary maetika tsara kokoa ho ny vitan'ny dokotera.

4. Ny fahalalàna mikasika ny fitsaboana dia tsy tokony ho tazonina ho tsiambaratelon'olom-bitsy, fa tokony ho zarain'ny tsirairay amin'ny fomba malalaka.

5. Ireo olona izay tsy dia lasa lavitra tamin'ny fianarana dia azo atokisana tsara toy ireo nahavita ny fianarany. Ary samy manan-tsaina izy ireo.

6. Ny fikarakarana ny fahasalamana dia tsy tokony atolotra fa amporisihina.

Raha azavaina dia ny ampahany amin'ny fahalalàna ny fitsaboan-tena dia ny fahafantarana ny fetran'ny tena. Noho izany, ireo torolalana dia tsy natao ho an'ny **izay tokony atao** ihany, fa ho an'ny fotoana **tokony hitadiavana fanampiana**. Ny boky dia manambara ireo tranga izay tsy maintsy andehanana na hakana torohevitra any amin'ny mpiasan'ny fahasalamana na mpitsabo. Saingy satria ny dokotera na ny mpiasan'ny fahasalamana dia tsy eo akaiky eo mandrakariva, dia ny boky no manoro **izay tokony atao mandritra izay fotoana izay** —eny fa na dia misy olana tena sarotra aza.

Ity boky ity dia nosoratana tamin'ny teny mora, mba ahafahan'ny olona rehetra mahazo azy na tsy dia nahita fianarana lavitra aza. Ny teny nampiasaina dia tsotra fa tsy tenin-jaza kosa. Misy teny sarotra vitsivitsy izay nampiasaina satria izay no mahalaza izay tokony lazaina. Matetika izy ireo dia nampiasaina ka natao mora azo ny dikany. Amin'izay dia afaka manatsara ny fahaizany ny teny sy ny fahaizany ara-pahasalamana ireo olona mamaky ity boky ity.

Ireo teny manan-danja izay mety tsy azon'ny mpamaky dia nazavaina ao amin'ny lisitry ny teny na voambolana any amin'ny faran'ny boky. Raha vao voalohany ampiasaina ao anaty toko iray ny teny ao anatin'ny lisitry ny voambolana dia soratana amin'ny sora-mandry izany.

Tamin'ny voalohany, Rehefa Tsy Misy Ny Dokotera dia nosoratana tamin'ny teny espaniola ho an'ireo tantsaha tany amin'ny tendrombohitri'i Meksika, toerana izay niasan'ny mpanoratra taona maro lasa izay, nanampy nanangana tambazotram-pitsaboana izay tatanin'ireo mponina amin'izao. Rehefa Tsy Misy Ny Dokotera dia nadika tamin'ny teny mihoatra ny 80 ary ampiasain'ny mpiasan'ny fahasalamana eo an-tanàna amin'ny firenena mihoatra ny zato.